

З ДОСВІДУ ПОБУДОВИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ У ЛИТВІ

Боротьба з корупцією є однією з особливих прикмет нашого часу. Це особливо характерно для постсоціалістичних країн, які борються з цим явищем з «перемінним» успіхом. Більше успіхів в цьому питанні досягли прибалтійські країни, серед яких і Литва, на досвіді якої ми б хотіли зупинитись докладніше.

З відновленням незалежності і створенням нових правових структур в Литві функція боротьби з корупцією входила в компетенцію більшості правоохоронних установ. Ця розпорошеність зумовила необхідність створення спеціалізованої установи для боротьби з корупційними злочинами. Восени 1997 р. була заснована Служба спеціальних розслідувань при МВС Литви, призначення якої була боротьба з корупцією та службовими злочинами. Але прагнучи до збільшення самостійності і ефективності діяльності Служби спеціальних розслідувань, а також до розширення її можливостей у боротьбі з вищою політичною корупцією, у 2000 році було прийнято рішення вивести її з-під підпорядкування виконавчої влади і реорганізувати в підзвітну тільки Президенту і Парламенту службу. Цьому сприяло прийняття на початку травня 2000 року спеціального закону «Про службу спеціальних розслідувань» (далі – Закон) [1].

Служба спеціальних розслідувань Литви багатоцільова структура, яка складається з управління оперативної діяльності, підрозділи збору і аналізу інформації, слідства а також інших обслуговуючих підрозділів. Окрім головного офісу в Вільнюсе вона має територіальні відділи в інших великих містах країни, зокрема, в Каунасі, Клайпеді, Шяуляє та Паневежисі. Очолює службу Директор, кандидатура якого згідно статті 11 Закону представляється Сейму і, зі схвалення останнього, призначається (та звільняється) на посаду Президентом Республіки. Директор призначається строком на п'ять років, проте цю посаду він може замінювати не більше ніж два строки повноважень поспіль. За рекомендацією Директора Президент Республіки призначає (звільняє) першого заступника та заступника директора Служби. За відсутності директора Служби спеціальних розслідувань його обов'язки виконує перший заступник директора Служби.

За приписами Закону діяльність Служби спеціальних розслідувань має ґрунтуватися на принципах верховенства закону, законності, поваги прав і свобод людини, рівності осіб перед законом, гласності та конфіденційності,

узгодження особистої ініціативи посадових осіб і службової дисципліни (стаття 4 Закону).

Завданнями Служби спеціальних розслідувань є охорона і захист особи, суспільства, держави від корупції, попередження та виявлення останньої. У функціональному плані Служба спеціальних розслідувань: 1) здійснює оперативну діяльність з метою розкриття та припинення корупційних злочинів; 2) проводить дізнання та досудове слідство; 3) в установленому правовими актами порядку здійснює співробітництво з іншими правоохоронними інституціями; 4) здійснює збір, накопичення, аналіз та узагальнення інформації про корупцію та пов'язаних з нею соціальних, економічних явищ; 5) на підставі наявної інформації розробляє і здійснює заходи щодо превенції корупції, а також інші заходи; 6) разом з іншими правоохоронними інституціями здійснює програми контролю і превенції злочинності; 7) не рідше ніж два рази на рік в письмовому вигляді представляє інформацію про результати своєї діяльності, а також вносить пропозиції щодо поліпшення діяльності Служби Президенту Республіки та Голові Сейму (стаття 8 Закону).

Діяльність Служби, враховуючи світову практику, була спрямована не тільки на активізацію розкриття злочинів, а й на попередження корупції і просвіти громадськості. Одним з найбільш ефективних превентивних методів було створення і здійснення Національної програми по боротьбі з корупцією, яка була затверджена Парламентом Литви в 2002 році. При виконанні Програми особлива увага приділялося перегляду правових актів, митної та податкової систем, фінансування політичних партій, системі охорони здоров'я, приватизації, міжвідомчої співпраці та координування антикорупційних дій, інших питань.

Отже, в Литві здійснена досить велика робота з протидії та боротьби з корупцією, але уявлення про рівень корупції в Литві, як і раніше достатньо високі. Незважаючи на те, що індекс боротьби з корупцією майже в два рази перевищує аналогічний в Україні, суспільна довіра до антикорупційних органів в Литві не надто висока. Тому влада цієї країни продовжує відповідну діяльність в цьому напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. О службе специальных расследований : Закон Литовской Республики от 2 мая 2000 г. № VIII-1649. URL: https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAD/TAIS.../ISO_PDF/